

# BUITEN

16<sup>e</sup> JAARGANG N<sup>o</sup>. 41.

ZATERDAG 14 OCTOBER 1922.



Foto A. Bakhuis.

HERFST IN HET BOSCH.



Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

HERFST IN HET BOSCH, ILLUSTRATIE . . . . .	BLZ. 481
EURYALE, DE ONSTERFELIJKE, UIT HET ENGELSCHE VAN CARLTON DAWE (18) . . . . .	„ 482
DE BLOEMENTUIN, DOOR N. V. . . . .	„ 482
HET VOORMALIGE GROOT-HERTOGELIJK SLOT TE SCHWERIN, DOOR H. CH. G. J. V. D. M., GEÏLL. BLZ. 484—489	
DE MEREL ZINGT (GEDICHT), DOOR D. A. POSTEMA	BLZ. 487
GRIMUR, DE KOOPMAN STERFT, DOOR GESTUR PALSSON, BEWERKT DOOR A. H. K. MILO . . . . .	„ 487
SCHETSEN UIT ZUID-AFRIKA (SLOT), DOOR HORSEMAN, GEÏLLUSTREERD . . . . .	BLZ. 490—491
WAT IS INSTINCT? (24) DOOR C. BINGHAM NEWLAND (VERVOLG) . . . . .	BLZ. 491
STRUISVOGEL MET JONG EN EIEREN IN „ARTIS” ILLUSTRATIE . . . . .	„ 492

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

*Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74-76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.*

*De uitgevers verzoeken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.*

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.



## EURYALE, DE ONSTERFELIJKE.

EEN ROMAN VAN HET HEDEN EN VERLEDEN.

Uit het Engelsch van CARLTON DAWE.

18)

(Geautoriseerde vertaling).

**H**AAR vlugge geest deed haar iets van de waarheid vermoeden. „Ja, als je geen lust hebt te komen is 't heel wat anders,” zei ze pruilend. „Irene, je begrijpt me verkeerd”. „Wat begrijp ik verkeerd?” vroeg zij scherp. „Was ik te goed van vertrouwen, te overmoedig of te dwaas?” „Maar dadelijk van toon veranderend, sprak zij met zachte, smeekende stem. „Vergeef het me, liefste. Ik weet dat ik onzin praat, maar ik heb zooveel tijd gehad om te denken, en moeder laat geen gelegenheid voorbij gaan om er op te tamboereeren, en je brieven zijn in den laatsten tijd ook heel anders geworden, en je hebt niet één keer geschreven, dat je komen zou. En soms heb ik me heel, heel ellendig gevoeld”. Hij hoorde de tranen in haar stem, zag ze in haar oogen; zij kwam dicht bij hem en legde haar hoofd tegen zijn arm. Zij snikte zachtjes als een kind. Hij was er zich van bewust, dat hij zijn eigen gevoelens naspourde, terwijl hij op haar neer keek; hij zag de sierlijkheid van haar oorschelp, de kleur van haar haar bij de slapen, den vorm en de stof van het hoedje, dat haar zoo goed stond. Hij lette zelfs op de tint van het fluweel, de gesp van voren en het lichte lint, dat daar door heen liep. Het was afschuwelijk; hij kreeg een hekel aan zichzelf. Maar het was nu eenmaal zoo. Als hij maar kon voorkomen, dat zij het bemerkte! Maar het vreeslijkst voor hem was de overtuiging, dat hij haar niet lief had zooals hij die andere bemindde. Hij had zich tegen die gedachte verzet, had ze met kracht willen onderdrukken, maar telkens kwam ze terug en overweldigde hem. „Wat is er inmiddels gebeurd?” vroeg zij, hem plotseling in het gelaat kijkend. „Gebeurd! Wat kan er gebeurd

zijn?” „Heel veel,” antwoordde zij. „Als ik ongelijk heb, zeg het me dan, stel me dan gerust. Je brieven, je wegblijven. . . Euryale! Het spreekt vanzelf dat ik je vertrouwen, mijn schat, maar ik wil weten; ik moet weten! Daarom ben ik gekomen, daarvoor heb ik mijn trots overwonnen. Het vertrouwen van een liefhebbend meisje is niet gauw gedood”. „En heb ik dat gedood?” „Dat heb ik niet gezegd”. Hij werd gemarteld door tegenstrijdige gevoelens. Plicht, eergevoel, alle drongen hem één richting op. En daartegenover stond het vurig stroomende bloed en een wild, onbluschbaar verlangen. Plotseling greep hij haar handen vast. „Wacht hier,” zei hij „en ik neem je mee hier vandaan”. „Bijna voor zij zich ervan bewust was, had hij haar verlaten. Zij wilde hem nog naropen, maar bedwong zich. De kamer dreigde haar te doen stikken, haar slapen klopten, haar pols joeg koortsig. Zij ging naar het open venster en keek met nietsziende oogen naar den kleinen tuin. Toen werd zij er zich plotseling van bewust, dat een ander het vertrek was binnengetreden. Toen zij angstig omkeek, zag zij dat Euryale juist den drempel had overschreden. De beide vrouwen keken elkaar met een korten, vijandigen blik aan. „Waarom zijt gij gekomen, Irene?” „Waarom zou ik niet komen?” vroeg zij, dadelijk tot verweer gereed. „Het ware beter geweest, als gij niet gekomen waart”. „Ik geloof, dat ik dat zelf het best kan beoordeelen”. „Zij wilde weggaan, maar Euryale strekte bevelend haar hand uit. Zonder dat ze begreep waarom, bleef Irene staan, inwendig woedend, dat ze deed wat de ander verlangde. „Toch zeg ik, dat het beter ware geweest”. „Voor u, bedoelt u zeker”. „Maar het meest voor u. De poging, die gij doet, is ijdel, Irene, wat ge ervan verwacht, de asch eener vervlogen hope. Deze man zal de uwe niet worden”. „Behoeven wij daar wel over te spreken?” „Ik meen van wel, omdat ik wensch, dat gij het zult inzien”. „U kent onze gewoonten in dit land blijkbaar nog niet, Miss Argos. Er zijn zoo enkele dingen, waar wij liever niet met anderen over praten. Dit is een dier dingen”. „Wij praten er niet over,” zei Euryale, „dit is niet meer noodig. Er is eigenlijk nooit een tijd geweest, waarin het noodig had kunnen zijn.” Irene zette groote oogen op van verbazing. Euryale vervolgde met een kalme, die de ander tot vertwijfeling bracht: „Maar ik wil je ervoor waarschuwen, dat er een grens is, die je niet mag overschrijden. Gij zijt jong, Irene, en lieflijk als het ochtendgloren. Vele mannen zullen u begeeren; uw veroveringen zullen ontelbaar zijn. Ga henen en speel te midden der bloemen en word gelukkig. Laat dezen man aan mij over. Hij is van mij, hij is van zijn geboorte af voor mij bestemd; door alle eeuwen heen heb ik op hem gewacht”. Irene's lippen krulden verachtelijk; het smeeken van het andere meisje schonk haar nieuwen moed. „U schijnt te vergeten, dat ik die pose van u al ken. Ik vrees voor u, dat gij nu op de aarde zijt aangeland, Miss Argos en u zult dus met het aardsche rekening moeten houden. Ik vind uw gedrag gemeen en verachtelijk. U wist, dat hij met mij verloofd was en u hebt uw best gedaan hem van mij weg te lokken.” „Maar kind, je begrijpt het niet en ik met al mijn wijsheid kan je niet leeren begrijpen. Wat heel gemakkelijk moest zijn, maak je ontzettend moeilijk”. „In ieder geval,” zei het meisje driftig, „heb ik geen lust me door u op beschermen te laten toespreken”. „Zij wou nog meer zeggen, nog veel meer; het brandde haar op de tong, maar zij hield het in. Zij had Miss Argos heel wat vragen kunnen stellen, waarop deze moeilijk een antwoord had kunnen geven; vragen, die zij wellicht nog stellen zou, als ze er toe gedwongen werd. Het hinderde en prikkelde haar, dat deze zoo 'n hoogen toon aansloeg. Wie was die onbekende vreemdelinge, dat zij optrad alsof ze heel wat meer was dan al de anderen? Als hij het haar gevraagd had en uit eigen vrijen wil, zou zij hem dadelijk zijn vrijheid hebben weergegeven; maar niet op bevel van een vreemde vrouw, die blijkbaar niemand en niets ontzag. „Toch is het een eer mijn bescherming te genieten. Ik verleen ze niet vaak, noch verwaardig mij dikwijls redenen te geven voor wat ik doe.” In Irene werd het primitieve instinct wakker. Haar gelaat kreeg een hoogere kleur, haar oogen schoten vonken. Als het er op aankwam om te vechten om den man dien zij bemindde, dan voelde zij den vollen moed daartoe. „Ik wil niets van u, noch van uw bescherming weten,” riep zij woedend uit. „Je hebt alle je ten dienste staande slinksche middelen gebruikt om hem mij te ontstelen, maar het zal je niet gelukken! Als hij je zien kon met de oogen waarmee ik je zie, zou hij je haten omdat je een koele, berekenende duivelin der boosheid bent. Hij heeft mij lief, hij heeft mij

zijn woord verpand, hij is van mij, en met al je listen en al je streken zal het je niet lukken hem in je strikken te vangen. Je bent mooi, maar van een slechte en wreede schoonheid. Wat ben je eigenlijk, vrouw of duivelin?" Euryale fronste slechts even het voorhoofd terwijl zij die wilde driftuitbarsting ten einde hoorde; maar uit haar oogen schoten onheilspellende vonken, die voor iemand, die minder door het woeste heen was een waarschuwing zouden zijn geweest. Toen zij sprak was haar stem diep, helder en kalm als een vijver. "Wat ik ben weet ik niet," zei ze; „wat ik niet ben dat ben ik. Kunt gij het raadsel mijner persoonlijkheid oplossen?" "Gij schernt met groote woorden en holle frasen, maar daarmee zul je in dit geval de overwinning niet kunnen behalen". "Kind," sprak zij streng, „ik heb geen groote woorden noodig, noch gekunstelde zinswendingen; maar dit zeg ik je, dat je verzet tegen mijn wil even nutteloos is, als dat je den bliksemschicht verbodt door het luchtruim te schieten. Zie mij nogmaals aan; ge zegt zelf, dat ik mooi ben". "Van een duivelsche schoonheid. Maar ge zijt uit den booze en ik haat je". "Toch ben ik mooi. En zelfs als ik dat niet was, zou hij me toch beminnen, want dit is voorbeschikt en eeuwen geleden in de boeken des levens geschreven. Noch gij, noch hij kunnen daar iets aan veranderen; ons lot moet zijn loop hebben tot het doel dat het beschikt is". "Ik zal mijn eigen lot bepalen," zei Irene. "Geloof dat niet, zelfs de mindere goden moeten zich onderwerpen aan den wil der grooteren. Zelfs ik ben gedwongen geworden het onvermijdelijke te aanvaarden". "Gij!" "Haar stem trilde van minachting. "Ik, van wie gij niets weet". "Ik kan er naar raden". "Wie was deze vrouw, dat zij zich kalm aan haar wil zou onderwerpen?" "Raden zou onberekenbaar slechte gevolgen kunnen hebben. Ik zou je gaarne sparen, Irene; maar eerst moet je leeren jezelf te sparen. Ik ben niet gewend rekenschap te geven van mijn daden of tegenstand tegen mijn wil te dulden. In overmoed schuilt gevaar en somtijds is het de grootste dwaasheid. In onwetendheid kan men er wellicht zelfs toe komen met het goddelijke te spotten. Pan is niet dood. Het onsterfelijke leeft eeuwig; het vertoont zich slechts onder andere vormen. Ik ben nog steeds die ik was. Gij kent mij niet. Tracht niet mij te leeren kennen." "Ik wensch u niet te leeren kennen," luidde het antwoord, al klonk dit niet meer zoo vast als voorheen. Want hoezeer zij zich er ook tegen verzette, wat Euryale zei en de wijze waarop deze het zei, had een geweldigen indruk op haar gemaakt. Zij voelde haar vast besluit wankelen, en die gedachte vervulde haar met naamloozen angst. Euryale scheen den onuitgesproken hoon, die in het antwoord lag opgesloten, niet te bemerken, of als zij het had opgemerkt als iets van geen beteekenis te laten voorbijgaan. "Het hart smacht naar liefde, Irene, zooals de verdorde waterwegen der woestijn naar dauw en regen; voor goden en menschen is zij het gedroomde en hun hoop is er op gebouwd. Daarom wil ik je edelmoedigen vergevingsgezind behandelen, ik, die mijn kracht zoo wreed zou kunnen gebruiken. Maar wacht je ervoor je te plaatsen tusschen mij en hem dien ik begeer. Wat kan jij hem trouws aanbieden vergeleken bij wat ik hem zal schenken? Overal zie ik jou tot in het oneindige herhaald; zooals ik ben bestaat er geen tweede. Jij kunt hem slechts de schoonheid van je lichaam en de onderworpenheid van je geest aanbieden; ik kan de geheimen der verdwenen tijden voor hem ontsluiëren en in zijn schoot de wonderen uitstorten van onbekende, nooit gehoorde feiten. Ik kan hem den profeet der komende tijden maken, wellicht hem tot mijn eigen hoogte verheffen. Mijn liefde zal zijn als een vuur, dat zijn geest in vlam zet; zij zal eten en drinken, adem, licht en leven voor hem zijn. In mijn oogen zal hij het licht zien, dat nooit wordt uitgebluscht; mijn mond zal hem de geheimen der eeuwigheid vertellen; mijn handen zullen hem geleiden langs paden, die geen sterveling ooit betreden heeft; door mij zal hij in aanraking komen met de godheid". Zij zweeg en keek lang naar het meisje, dat als verpletterd stond onder dien woordenstroom. En toch, verdoofd als zij was door dit klankvol geluid, waardoor helder denken onmogelijk werd, voelde zij, dat zij moest vechten, blijven vechten, wilde zij niet reddeloos verloren zijn. Als een strijder, die duizelend onder een regen van slagen zich ervan bewust wordt, dat hij zijn uiterste kracht moet inspannen om de volkomen nederlaag te ontgaan, zoo kneep ook zij de handen ineen en klemde de tanden op elkaar. Want ten slotte waren dit alles maar woorden, dwaze zelf-verheerlijking en ijdele snoeverij. Wat kon die vrouw meer dan alle andere vrouwen? Moest zij zich het zwijgen laten opleggen door een

dreigement, zich angst laten aanjagen door een spook, ontsproten aan een grenzenlooze ijdelheid? "Misschien is wat ik hem te bieden heb weinig," sprak zij, „en onbeteekenend vergeleken bij wat gij hem kunt geven. Ik beloof hem niet de maan en de sterren, noch de eeuwenoude wijsheid; en toch vreest ge mij". Een oogenblik bedekte een doodelijke bleekheid Euryale's gelaat. Zij sloot haar lippen vast open, rimpelde het voorhoofd, stak strijdlustig het hoofd vooruit. Irene kromp ineen, alsof zij bang was een slag te ontvangen. "Ik vrees voor jou," sprak zij. „Wees gewaarschuwd en ga heen nu het nog tijd is. Ik wil je sparen ter wille van de liefde, die je voor hem koestert. Zij zal u en uw verdriet heiligen in mijn oogen". "Wie zijt gij, dat ge mij zoudt kunnen bevelen? Gij vreest mij, gij vreest mij; ik zie het door al uw dreigementen, door al uw grootspraak heen. Gij weet, dat hij de mijne is, aan mij verbonden door alle banden van eer en liefde, en gij weet dat al uw duivelsche schoonheid en al uw macht niet kunnen verhinderen, dat hij tot mij zal weerkeren en in mijn armen vergiffenis zal smeeken voor zijn afdwaling". Euryale's gelaat werd hard als marmer; het werd zoo koud, zoo doodelijk koud, dat het was als straalde er een bevroerende atmosfeer van uit. Toen zij sprak was haar stem snijdend als een snerpende wind. "Kind, ik weet niet, waarom ik je dit alles laat zeggen, tenzij het is omdat ik weet, dat je in waanzin spreekt. Maar drijf het niet te ver, opdat ik jouw zwakte en mijn kracht niet vergeet". "En toch vreest ge mij," herhaalde Irene triomfantelijk, „ge vreest mij, omdat gij weet, dat hij van mij is en dat al uw duistere plannen om ons van elkaar te scheiden volkomen zullen falen. Moogt gij ook een duivelin zijn, met duivelsche macht, toch zal het kwaad, dat gij wilt stichten, op uw eigen hoofd neerkomen. De liefde kunt gij niet vernietigen." *(Wordt vervolgd).*

## DE BLOEMENTUIN.

Onze Dahlia's zijn nu rijk met bloemen getooid, en worden in dezen tijd haast niet overtroffen. Hoe meer we er in snijden hoe meer bloemen er aan komen. We mogen ze nu wel in eere gaan houden, want iedere dag kan de laatste zijn. Slechts één flinke nachtvorst en alles is den volgenden morgen zwart en slap. Juist daarom moeten we er voor zorgen bij ieder soort den naam of kleur gezet te hebben, dan weten we na de vorst de soorten goed uit elkaar te houden. Heeft de vorst zijn werk gedaan, dan is het raadzaam de Dahlia's maar spoedig op te nemen. We snijden dan het lof af op ongeveer 20 c.M. boven de knol en laten dan de knollen eenigen tijd goed opdrogen op een lichte zonnige plaats. Zijn ze goed droog, dan brengen we ze liefst onder het tablet van een kas, waar we ze van tijd tot tijd kunnen nazien. Hebben we geen tablet, dan kunnen we de Dahlia's bij een bloemist in bewaring geven, of ze zelf op een vorstvrije plaats bewaren; we moeten er echter wel om denken, dat bij de minste vorst de waterhoudende knollen direct bevroren zijn. Ook de knolbegonia's zijn na een flinke nachtvorst direct zwart. Ze worden op dezelfde wijze behandeld. Men snijdt het lof op circa een vingerdikte boven den knol af en verwijdere niet alle aarde van de knol, daar we anders kans hebben dat dezen verdroogt. Ook de Gladiolen en Montbretia's geven we een gelijke behandeling. Voor onze kuipplanten zooals de Agave's, Palmen, Laurieren, Phormiums en andere wordt het tijd om de oranjerie te reinigen, zoodat wanneer het ruwe weer aankomt, we ze direct naar binnen kunnen brengen. Niet winterharde Nymphaea's worden opgenomen en in zand overwinterd. De Gunnera scabra wordt na de eerste vorst met haar eigen blad bedekt; zoodra strenge vorsten komen moeten we echter een dikkere laag droog blad er op brengen. Ook de Yucca's dienen met mat of blad beschermd te worden. Ook dienen dan de vaste planten welke uitgebloeid zijn, te worden afgesneden en liefst nadat ze geheel van onkruid gereinigd zijn onder wat molm gebracht te worden; ten eerste is dit zeer wenschelijk bij strengen winter en tevens geeft het den border een netjes aanzien. De Herfstasters en Chrysanthen kunnen we nog rustig wat laten doorgroeien want deze zijn niet zoo gevoelig voor vorst. We moeten zorgen alles goed vrij van onkruid te houden, daar juist in deze dagen met veel regen het vuil rustig voortwoekert; nemen we daar geen maatregelen tegen dan kunnen we het onkruid een volgend jaar haast niet meer baas. Schoffelen en wieden doen we bij voorkeur bij zonnige dagen, daar we dan tegenover het onkruid het meeste succes hebben.



HET SLOT TE SCHWERIN, GEZIEN VAN HET SCHWERINER MEER AF.

## HET VOORMALIG GROOTHERTOGELIJKE SLOT TE SCHWERIN.

**V**AN de beide Mecklenburgsche Groothertogdommen, die deel van het Duitsche Rijk uitmaken, wint Mecklenburg-Schwerin het verre in belangrijkheid van Mecklenburg-Strelitz, zoo door zijn omvang als door zijne geschiedenis. In dat deel van Mecklenburg toch, hetwelk het grootste der twee landen is, wordt de Obotrietenvorst Niclot geacht te hebben gewoond, voordat hij door Hertog Hendrik den Leeuw werd verslagen; zijn stamslot was Malchinborg, thans een dorp van den naam Mecklenburg tusschen Wismar en het Schweriner meer. Tegelijk, dat daarna het land aan Germaniseering werd onderworpen, kwam ook de vestiging van enkele plaatsen, waaronder in het bijzonder de zee-steden Rostock en Wismar. De Deensche heerschappij, die een korten tijd over deze Noordduitsche landen werd uitgestrekt, eindigde op het slagveld van Bornhöfet op 22 Juni 1227, waarbij de Denen voorgoed tot Holstein werden teruggedrongen. Eerst echter in 1471, toen ook eene tijdelijke opkomende jongere nevenlinie was uitgestorven, kon worden gezegd, dat de afstammelingen van Waldemar, die dit alles tot stand, brachten, heerschten over *alle* deelen van Mecklenburg; van dat oogenblik af ook werden de tot dusverre gescheiden Stenden van Mecklenburg, van Werle (Wenden) en Stargard gemeenschappelijk op één Landdag bijeengeroepen. In 1523 sloten de prelaten, de mannen en de steden van geheel Mecklenburg onder elkander een verbond, dat trots latere verdeelingen van kracht bleef en den grondslag heeft gelegd voor de verdere ontwikkeling van de beide Mecklenburgen, gelijk wij die thans kennen. Toen echter aan het einde der 17e eeuw de tak-Gustrow, die in den dertigjarigen oorlog naast de Schweriner tak opkwam, was uitgestorven, verhiel de vorst van Strelitz tegen het denkbeeld, dat nu geheel het land aan de tak-Schwerin zou komen, zijne stem, en uit de daaruit gevolgde onderhandelingen is ontstaan het verdeelingsverdrag van Hamburg, hetwelk een nieuw Hertogdom naast Mecklenburg-Schwerin vestigde, bekend als Mecklenburg-Strelitz in den vorm gelijk het ook nu nog voortbestaat. Ook in den loop der latere eeuwen is een nauw verband tusschen deze beide Hertogdommen, later Groothertogdommen geworden, aanwezig gebleven, hetgeen ook bleek in het midden der 19de eeuw bij de pogingen tot het verkrijgen van eene meer liberale constitutie. ☞ Mecklenburg-Schwerin telt vele plaatsen

en plaatsjes, hetgeen niet verwonderen kan, wanneer men bedenkt, dat de totale oppervlakte ruim 13.000 K.M<sup>2</sup>. bedraagt, en het land eene zee-kust van 161 K.M. heeft. Onder deze is uit handelsoogpunt, zoo ook historisch, Rostock ongetwijfeld de merkwaardigste plaats. Maar te allen tijde is Schwerin de hoofdstad gebleven, en zelfs de neiging van een der Groothertogen in den loop der 18de eeuw om zich in Ludwigslust te vestigen, heeft de aandacht niet van Schwerin kunnen afwenden. Dit is te opmerkelijker, omdat aanvankelijk Hertog Hendrik de Leeuw niet de opvolgers van Waldemar met het bezit van Schwerin beleende, doch dit belangrijk gedeelte aan een ander riddersgeslacht deed ten deel vallen. Eerst veel later is Schwerin in het bezit der Mecklenburgsche Hertogen teruggekeerd, en van dat oogenblik af zijn ook de pogingen begonnen om dit kleine stukje grond, zoo karakteristiek tusschen vele waterpartijen gelegen, te verfraaien als eene echt Duitsche residentie. Niemand kan ontkennen, dat Schwerin, al is het eene kleine stad, ook eene mooie, eene aantrekkelijke stad is. Dat bemerkt men reeds dadelijk, wanneer men het station verlaten heeft en zich naar de stad begeeft; men staat dan voor den Pfaffenteich, die met de nabijgelegen meren in verbinding staat, en waaromheen eene ruim aangelegde en aantrekkelijke wandelplaats is, die groter steden geen oneer zou aandoen. ☞ Het oude stadje met in het midden de gebruikelijke markt, met een Dom van ouden datum en met enkele karakteristieke gebouwen, zegt ons weinig; zooveel te meer blijkt echter uit het nieuwe gedeelte der stad, onmiddellijk nabij het slot gelegen, dat van de latere Groothertogen onophoudelijk pogingen zijn uitgegaan om tot verfraaiing van het geheel bij te dragen. Er is een goed voorzien Museum; er is een prachtig Operagebouw; er zijn ruime gebouwen voor de Regeering — alle tezamen gelegen op het Gärten, en waarop de Schlossstrasse uitloopt. Hier ook heeft men een goeden blik op het Schweriner meer, aan het uiteinde waarvan het Slot op een klein eilandje is gelegen; hier ook ziet men duidelijk hoezeer Schwerin voor alles eene stad van meren is! ☞ Beteekenis voor den vreemdeling heeft Schwerin inderdaad vooral verkregen door zijn prachtig Slot. Het staat vrijwel vast, dat op dit kleine eilandje reeds in de dagen van Niclot eene burcht heeft gestaan; overblijfselen, bij het



EEN DER FRAAISTE GROEPEN VAN DEN SLOTTUIN, UITZICHT GEVENDE OP HET SCHWERINER MEER.

bouwen van het nieuwe gedeelte gevonden, hebben dit onomstootelijk vastgesteld. Hertog Johann Albrecht I bouwde in 1520 het „Grosse Neue Haus” en het „Bischofs-haus,” van welk laatste de voornaamste deelen thans nog zijn terug te vinden; bij dezen bouw was eene sterke navolging merkbaar van het Fürstenhof te Wismar. Adolph Friedrich I bracht in 1620 den stijl der Nederlandsche renaissance over in het door hem gebouwde „Haus über der Schlosskirche” en het „Haus über der Schlossküche,” van welke beide de Emdener kapitein Pillot de bouwmeester was. Maar, aan het einde van de 18e eeuw, vermoedelijk ook tengevolge van de vestiging van het hof elders, liet de bewoonbaarheid van bijna alle vertrekken zooveel te wenschen over; bleek het Slot bovendien een samenstel van dusdanig niet meer bij elkander passende gedeelten te zijn, dat de eerste daad van Friedrich Franz II, die in 1842 aan het bewind kwam, deze is geweest om stappen te doen teneinde een nieuw Slot te doen bouwen. Hoewel de beide ontwerpen, die zijn bouwmeester Dämmmler hem voorlegde, geene rekening hielden met zijn wensch om het bestaande zooveel mogelijk te behouden en te doen aanpassen bij het nieuwe; hoewel het daarna geschetste ontwerp van den Dresdener architect Semper iets werkelijk grootsch gaf, heeft men toch aan Dämmmler aanvankelijk de uitvoering willen opdragen, nadat deze van eene studiereis door Frankrijk plannen medebracht, die in sterke mate de herinnering in het bijzonder aan Chambord, in het slot ook nu nog merkbaar, wekten. Tenslotte is het toch niet Dämmmler, die door de revolutie van 1848 werd verwijderd, geweest, die de bouwmeester van het nieuwe Slot werd; dit werd de Berlijnsche architect Stüler, die in 1857 met dien bouw geheel gereed kwam. En al schijnt het voor den oppervlakkigen toeschouwer ook, dat in den bouw van dit Slot meer eenheid van gedachte is te vinden dan uit deze opeenvolging van plannen eigenlijk kon voortkomen, toch mag niet worden ontkend, dat het Slot op den eersten aanblik een wonderschoonen en verheffenden indruk maakt. ☞ Tot 1918 was het Slot residentie van de Groothertogelijke familie. De revolutie van 1918 deed de vraag rijzen of hier van vorstelijk privaat- dan wel van landelijk bezit diende te worden gesproken. De lange onderhandelingen, die tusschen de nieuwe Mecklenburgsche Regeering en den voormaligen Groothertog Friedrich Franz IV werden gevoerd, hebben geleid tot deze oplossing, dat de Staatseigendom van het slot werd erkend, maar de private aanspraken van den Groothertog op den inventaris van het slot evenzeer. In verband echter met het voornemen der Mecklenburgsche Regeering om het Slot in te richten als

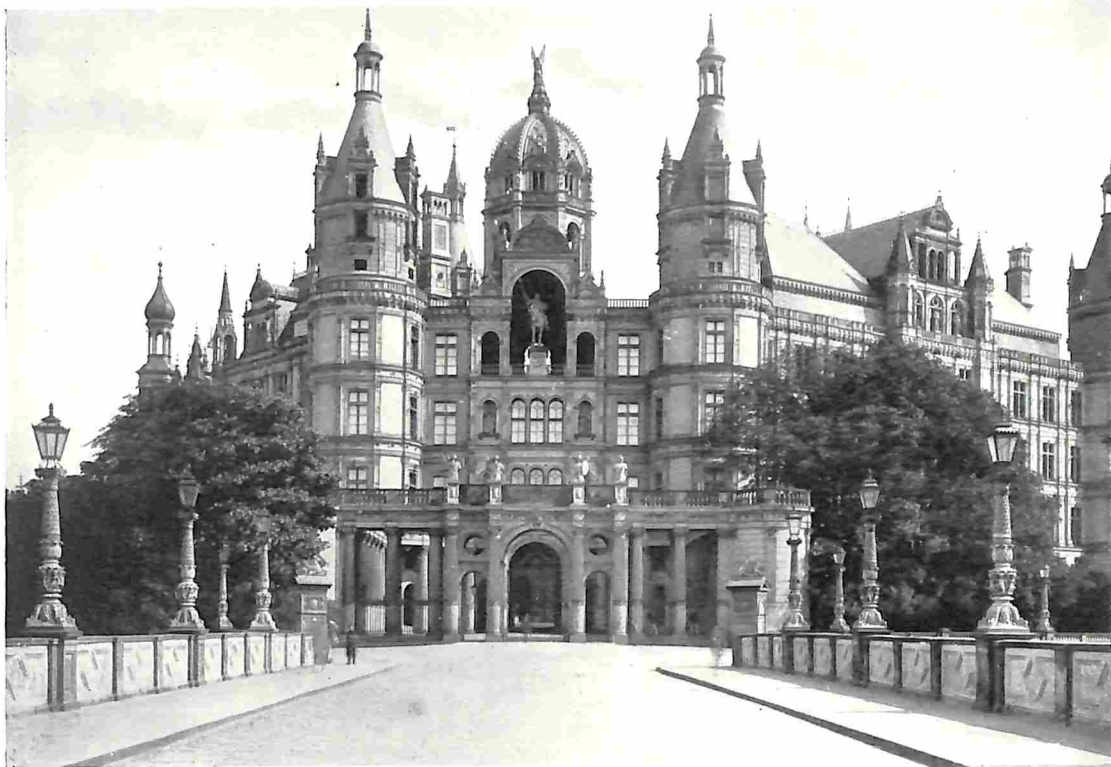
museum, stemde de voormalige Groothertog erin toe, een groot gedeelte van dezen inventaris, in het bijzonder wat de troonzaal en de Ahnengalerie betreft, intact te laten, opdat het museum inderdaad een geheel zou vormen. ☞ En dat is thans zoowel uiterlijk als innerlijk het geval. Men bereikt het slot het gemakkelijkst, gaande over den Alten Garten en dan den hoofdingang doorschrijdende. Men vindt, daarna voor den vijfhoekigen hof staande, onmiddellijk iets terug wat aan verschillende der Fransche kasteelen aan de Loire doet denken; in dat gedeelte, waar de gelijkenis met Blois vrij groot is, vindt men het ruitersstandbeeld van den vorst Niclot, wiens gewelddadige dood op 1160 wordt geschreven. En aan het uiteinde van den hof gaat de dusgenaamde groote Obotrieten-trap naar boven, naar de beide verdiepingen met geheel eene reeks van schitterend ingerichte zalen. Nauw heeft men deze trap bestegen of men staat tegenover een in het steen gehouwen Grieksch inschrift, luidende: „Niet zonder gasten, maar ook niet met te veel gasten,” eene navolging van wat Johann Albrecht I in zijne danszaal liet inschrijven. De eerste verdieping behoort nog niet tot het officieel gecatalogiseerde deel van het museum; toch loont het ten zeerste de moeite er rond te loopen en er een deel te vinden van de schatten aan porcelein, aan kunstvoorwerpen, die door de Groothertogelijke familie in den loop der jaren zijn bijeengebracht. Telkenmale bovendien geniet men, op deze eerste verdieping sterker dan daarboven, van een prachtig uitzicht op den goed onderhouden slottuin; in het bijzonder is dit het geval met het achthoekige vertrek, dat toegang verleent tot een der aardigste partijen geheel aan den achterkant van het Slot, van waaruit men ver over het Schweriner meer heenblijkt, en waar eene marmergroep is, die op zichzelf de aandacht ten volle loont. ☞ Op de tweede verdieping heet „Petermännchen”, de beschermgeest van het Slot, den bezoeker welkom. Gaande door de slotgalerie, waar prachtig tafelporcelain is tentoongesteld, en door het vertrek, waar het voormalig statierijtuig der Mecklenburgsche familie staat opgesteld, komt men onmiddellijk in de „Ahnengalerie” en de daarbij aansluitende troonzaal, het middenpunt niet alleen van deze verdieping, maar wel van geheel het Slot. Beide ruime vertrekken zijn gehouden in den stijl, dien men in 1857 voor dergelijke feestzalen noodig achtte, met eene overdreven luxe van goud en kleuren, die wij tegenwoordig niet mooi meer vinden, maar die destijds noodzakelijk schenen te behooren bij zoodanige vertrekken van meer feestelijken aard. In de Ahnengalerie is tot uitdrukking gebracht wat door de opvolgende heerschers van het Mecklen-

burgsche geslacht is tot-stand-gebracht; wat over eene periode van 500 jaren, dus van het oogenblik af, dat Mecklenburg in 1348 tot Hertogdom werd verheven, aan heerschers uit hetzelfde geslacht wordt gevonden. ☞ Om slechts bij de voornaamste te blijven, passeeren wij achtereenvolgens Albrecht II (1318—1379), die van Keizer Karel IV de Hertogelijke waardigheid ontving en Schwerin aan zijn kroon terugbracht; Albrecht III († 1412), die tot Koning van Zweden werd gekozen, maar zijne Zweedsche Kroon aan Koningin Margaretha van Denemarken verloor; Albrecht V (1397—1423), die de Universiteit te Rostock stichtte; Heinrich IV, den Jongeren of den Dikken (1417—1477), die Wenden en Stargard aan Mecklenburg terugbracht, maar wiens regeering zich overigens kenmerkte door een opbloei van de straatrooverij, door zedeloze toestanden in geheel het Hertogdom, door den allergergsten geldnood, aan welken treurigen toestand eerst een einde kwam onder zijn opvolger Magnus II (1441—1503), wiens heerschappij even grooten zegen bracht als die van zijn voorganger nadeel; Heinrich V, die een vijand was van ingrijpende maatregelen, doch het Protestantisme in zijn land toegang verleende; Johann Albrecht I (1525—1576), een vorst van groote energie, een ijverig bevorderaar van kunsten en wetenschappen, die het oude slot te Schwerin bouwde, en aan zijn hof door het naar Schwerin roepen van beroemde mannen een on-

gewonen glans gaf; Ulrich (1527—1603), die zelf eene zeer betekenissenvolle persoonlijkheid was en eveneens geleerden en kunstenaars aan zijn hof riep; Adolph Friedrich I (1588—1655), die niettegenstaande alle door hem in het werk gestelde pogingen er niet in slaagde om de wonden, door den dertigjarigen oorlog geslagen, te helen, evenmin als hij met zijne Stenden in vrede kon leven; Christiaan I, die tengevolge van zijn langdurig verblijf aan het hof van Parijs, waar hij tot den Katholie-

ken godsdienst overging, den naam van Louis erbij verkreeg, van wien gezegd werd: Er liebt anders keine Beständigkeit als beständig unbeständig zu sein; Friedrich Wilhelm (1675—1713), die het Hamburger verdrag van 1701 met de Strelitzer tak sloot; Karl Leopold (1678—1747), een gewetenlooze koppige, bovendien onopgevoede en zedeloze vorst, wiens regeering één lange strijd met onderdanen en Stenden was; Christiaan II Ludwig (1683—1756), die integendeel door het vergelijk van 1755 den vrede met zijne onderdanen herstelde; Friedrich de Vrome (1717—1785), die meemaakte, dat Mecklenburg door Pruisen werd uitgerust, niettegenstaande het trachtte zijne schulden te betalen; Friedrich Franz I (1756—1837), die voornamelijk in Ludwigslust leefde, maar het verkeer verbeterde, het onderwijs bevorderde, de lijfeigenschap ophief en de justitie verzekerde; Paul Friedrich (1800—1842), die Schwerin van verschillende mooie gebouwen voorzag; Friedrich Franz II (1823—1883), die eveneens een groote bouwlust aan den dag legde, maar overigens zich een vorst van zijn tijd toonde door aan Mecklenburg een behoorlijke wetgeving te verschaffen; laatstelijk Friedrich Franz III, den vader van den laatsten Groothertog, die ziekelijk was, meestentijds in het Zuiden leefde en in 1897 te Cannes stierf. Op dat oogenblik was Friedrich Franz IV nog minderjarig; onder voogdij heeft hij zijne eerste regeerjaren doorgebracht. Hij is het ook geweest, die erin slaagde,

aan Mecklenburg eene vrijzinniger wetgeving te verleen. ☞ De dan tot op dat oogenblik mogelijk was geweest. ☞ De Troonzaal, ontwerp van den architect van het slot Stüler, is de geheel omgebouwde oude „Grosse Rote Stube” van het Slot, toen dit nog het „Bischoffshaus” was. Zestien zuilen van Carrarisch marmer met gestückte kapiteelen schragen de wanden en dragen een met consoles versierd balkwerk, waarop de door engelengestalten gedragen wapenschilden van de veertig Mecklenburgsche steden en stadjes voorkomen. De zoldering is rijk met allegorische voorstellingen en met arabesken versierd; de prachtig ingelegde vloer bevat in het middenrozet het spiegelmonogram van den vorstelijken bouwheer. De troonzetel is een mooie, vermoedelijk is de rechterzetel uit den echten rococo-tijd; vermoedelijk is de rechterzetel onder de regeering van Christiaan II Ludwig (1747—1756), de linker onder die van zijn opvolger Friedrich (1756—1785) tot stand gekomen. ☞ Achter de tronen hangt het Groothertogelijke Mecklenburgsche wapen, gelijk het in 1858 door het bekende atelier van Le Petit in Parijs werd vervaardigd. De voormalige laatste Groothertog heeft voor het museum, dat in zijn vroeger slot is ondergebracht, de Ahnengalerie en de troonzaal afgestaan in beider oorspronkelijke gedaante; daardoor is dit deel van het slot in geheel zijne oude pracht bewaard gebleven. In de troonzaal en in de Ahnengalerie zijn ook de overblijfselen van Mecklenburg's militair roem, dien het even goed heeft verzorgd als de overige Duitse Staten. Ge-



TOEGANG TOT DEN HOOFDINGANG VAN HET SLOT TE SCHWERIN.

deeltelijk tusschen de schilderen in de Ahnengalerie, voor een ander deel in de troonzaal tegenover de tronen, staan de verschillende vaandels, compagnievlaggen van het Mecklenburgsche deel van het leger. In den ouden tijd had elke compagnie haar vaandel; sedert het midden der 18de eeuw is zulks niet meer het geval en voerde elk tweetal bataljons van een regiment in vredestijd één vaandel, in oorlogstijd twee. De oudste in de Ahnengalerie bewaarde vaandels stammen uit het begin van de 18de eeuw en behoorden tot het infanterieregiment Schwerin-von Bohlen; zij droegen het devies: Provide et Constanter. Uit den lateren tijd zijn de vaandels van den Mecklenburgschen landstorm, die in 1813 dienst deed, en die uit de oorlogen van 1866 en 1870. Het vaandel van het derde bataljon van de Grenadiers ging in 1914 bij den strijd voor Luik verloren. Na de verovering van de vesting en de bevrijding van de gevangenen genomen grenadiers in den Luikschen citadel, werd de vaandelstok daar in een hoek gevonden; het vaandel zelf vond men eerst na de bestorming van het fort Loncin terug in een daar liggenden zak van een Duitsch officier. Met de plechtigheid, die bij derweert aan den stok bevestigd, heeft de Groothertog het vaandel van het derde bataljon aan hunne schoenzolen van prachtige vertrekken, waarvan men niet weet wat meer de aandacht vraagt: de bewerking van wanden, zoldering, of aan de hand van maquettes en teekeningen geheel de geschiedenis van het ontstaan van het Slot; zoo ziet men in de voormalige kleine audientiezaal eene rijke nijverheidskunstcollectie, In de voormalige werkkamer van den Groothertog is de doot

Christiaan II Ludwig bijeengebrachte merkwaardige verzameling van ivoor-snijwerk, voor het meereendeel afkomstig uit de eerste helft van de 17de eeuw. In de aansluitende torenkamer is eene merkwaardige wasrelief-verzameling, door Hertog Friedrich bijeengebracht, meest kunstige werkjes, afkomstig van den kabinetsbeeldhouwer Eckstein, die de zoo moeilijke techniek van deze kunst buitengewoon meester was. In een zijvertrekje weer is eene waaierverzameling van de 18de en 19de eeuw, die eenig in hare soort mag heeten. De dusgenaamde Empire-kamer, die, waarin in 1883 Friedrich Franz II zijne oogen sloot, heeft men uit piëteitvolle herinnering aan dezen zooveel mogelijk gemeubeld met alle de aan dezen vorst toebehoorende meubelen uit zijn slaapvertrek in het paleis te Doberan. Het vroegere ministervertrek heeft een kostbaar oud lederen tapijt, dat direct de aandacht vraagt; hier ook weer zijn prachtige kunstvoorwerpen uit den rococo en uit andere tijden aanwezig, alles artistiek bijeengebracht in verschillende kasten aan den muur en in de kamers. Bovendien is er in de voormalige bibliotheek eene muntenverzameling, die wel in het bijzonder aandacht heeft gegeven aan Mecklenburg en het verdere Noord-Duitsland, maar waarvan de beteekenis verre boven die van eene meer locale verzameling uitgaat. ☼ Er zouden uiteraard over Schwerin, zijn Slot, den inhoud van dit Slot en de heerlijke ligging, die het heeft, vele kolommen te schrijven zijn. Wij zijn tot korthed gedwongen, maar het hier medegedeelde moge een indruk schenken van de beteekenis, die het voormalig Groothertogelijke Slot te Schwerin heeft zowel uit algemeen artistiek als uit kunst-historisch oogpunt. Het is een museum, zooals er niet zoo heel vele zijn; een museum bovendien, waarin op het gebied van kunstnijverheid ongetwijfeld een zeldzame en aantrekkelijke verzameling is ondergebracht!

September '22.

H. CH. G. J. v. D. M.

## DE MEREL ZINGT!

De merel zingt! Lang voor de dag in gouden glans verrijst, hoort men haar lied uit menig boomekruin. Gekeerd naar 't dagend licht kweelt zij in schoonen deun haar welkom aan de zon, die straks aan Oostertrans ontstijgt aan 't bed van purperdons.

Bij hellen glans van middagzonne juicht in bosch, in park, in tuin nog steeds haar zang, en als der dagen lamp al schuin haar stralen richt, hoort men haar nog, voor 't laatste thans.

O, zangster van het Lentetij, als alles groeit, als veld en wei, als tuin en gaard veelkleurig bloeit in warmen lente-glans, die't al herleven doet, hoe drinkt mijn gretig oor uw hymnezangen rein, gewijd den schoonen dag! Een vreugd, zoo wonderfijn, waart mij dan door de ziel, doortrilt mij het gemoed!

D. A. POSTEMA.

## Grimur, de koopman, sterft.

EEN NIEUW IJSLANDSCHE VERTELLING.

DE koopstad Eyri is liefelijk gelegen op een landtong, die zich in de fjord uitstrekt. De kuststrook langs de fjord is maar smal, want vlak daarachter verheffen zich de bergen, doodschaal en hemelhoog, in de



MUSEUM EN OPERAGEBOUW OP DEN ALTEN GARTEN, GEZIEN UIT DEN TUIN VAN HET SLOT TE SCHWERIN.

lucht. ☼ In Eyri had vroeger slechts een enkel, met een koninklijk privilege begunstigd, handelshuis bestaan en dat kon men aan de gebouwen van den koopman Grimur ook duidelijk opmerken. Die stamden nog uit dien tijd, droegen oude koninklijke handelswapens, hadden lage muren en hoogedaken, kleine ruitjes onder in de vensters en talloze kamertjes en hoekjes, die alleen dat bizondere hadden, dat ze donker waren. ☼ De koopman Grimur was oud en grijs geworden en vermoedelijk al over de zeventig. Hij wist inderdaad zelf ook niet, hoe oud hij eigenlijk was. Hij was er namelijk al lang mee opgehouden om zijn dagen en jaren te tellen en had bovendien zijn leven lang aan heel wat anders te denken gehad. En dat had hem heel wat gewichtiger geschieden. ☼ Hij was bijna een halve eeuw lang koopman in Eyri geweest en had het grootste deel van zijn leven op alle mogelijke manieren geld bij elkaar geschraapt. Hij was bovendien, tot nu toe, de eenige koopman in Eyri geweest. Een andere zakenman had zich daar niet gevestigd, en, sinds Grimur de zaken dreef, dus een menschenleeftijd lang, was er geen termijn- of speculatie-handelaar gekomen. Zoo schuimde Grimur de soep alléén af, en dat kwam hem wel te pas. Hij heerschte als een koning in zijn rijk en gebood in Eyri over wet en recht. De prijs van alle buitenlandsche waren was bij hem twee-, driemaal hooger dan overal elders; en de waarde van de binnenlandsche waren driemaal minder dan bij alle anderen. En bovendien bedroog hij elken klant, wanneer hij maar kon, en schoof allerlei waren in zijne rekening, die



DE BINNENHOF VAN HET SLOT TE SCHWERIN, MET DE TRAP DER OBOTRITEN.

nooit bij hem waren gekocht. Daarom was het geen wonder dat de welstand in de omliggende gemeenten steeds meer afnam. Maar daarom bekommerde Grimur zich weinig. Het was hem voldoende, dat de staat van zijn eigen vermogen hoe langer hoe beter werd. ¶ Grimur had zich nooit bemind kunnen maken. ¶ Al zijn klanten verging het slecht, en zijn zaak was overal berucht en werd uitgemaakt voor verreweg het duurste in de vier landskwartieren. Maar de slechtste herinnering aan hem bewaarden vooral de armen der gemeente. Hij was namelijk sinds menschenheugenis gemeente-hoofd in Eyri. En nooit kon de toestand van een hulpbehoevende, die zich tot hem wendde, zoo treurig zijn, of hij ging nog zorgelijker van hem weg dan hij bij hem gekomen was. Grimurs meening was dat alle armoede en alle ellende voortvloeiden uit luiheid en verkwisting. Hij verheelde deze meening niet en behandelde de gemeente-armen dienovereenkomstig. Er liepen echter ook geruchten, dat hij menschen, die zich tot hem hadden gewend, dusdanig had afgeranseld, dat de lidteekens nog op hun lichaam te zien waren. Maar het districts-hoofd woonde ver, en niemand had een klacht ingediend. Het zou hem bovendien niet veel gebaat hebben, om den koopman Grimur, die in den bloei van zijn leven was, aan te klagen. ¶ Maar een kranige kerel was Grimur, dat loochende niemand. Hij werkte als een bezetene, zoodat het zweet tappelings langs zijn voorhoofd liep. Hij was altijd de eerste, die 's morgens vroeg in den winkel kwam en altijd de laatste die er 's avonds uitging, en men kon gerust beweren, dat in den tijd van het drukke seizoen, geen van zijn personeel des avonds zoo moe was als hij. Hij schuwde geenerlei arbeid, mat de brandewijn af en woog de koffie, sprak met de boeren en boekte de bedragen in. Toch bemoeide hij zich zoo min mogelijk met schrijverij en wel om goede klemmende redenen; hij kon namelijk ternauwernood schrijven. Het prettigst voelde hij zich, als hij voor de boeren de waren afwoog, wol, talk of zoo iets. Dan werd er gewoonlijk over geklaagd, dat er onderwicht was. Maar Grimur weersprak steeds alle klachten. Tot zijne bedienden zei hij echter glimlachend, dat zijn weegschaal nooit zoo zuiver woog, als wanneer hijzelf hem behandelde. Overigens was hij in de hoogste mate ruw tegen zijn personeel en niemand hield het langer bij hem uit, wanneer hij elders eene betrekking kon vinden. Als hij een van hen aansprak, waren zijne woorden grof en barsch, en met de kost bij hem was het al niet beter gesteld. Bovendien had hij, als men hem iets niet naar den zin deed, een buitengemeen slagvaardige hand. ¶ Grimur was een vijand van alle genoegens en at slechts weinig. Toch had hij er plezier in zich een enkele keer op gerookt vleesch en brandewijn te trakteren, totdat hij aangeschoten geraakte. Soms noodigde hij de welgestelde boeren in de gemeente uit. Maar de rookvleesch-gastmalen hadden dan altijd een slecht verloop. Want dan begon de boer van fouten in zijne rekeningen te praten, en Grimur antwoordde steeds met scheldwoorden, roste hem af en smeet hem gewoonlijk ten slotte de deur uit. Kortom, men kende geen voorbeeld, dat ooit een levend wezen het met Grimur eens geworden was. ¶ Grimur was viermaal getrouwd geweest; maar alle vrouwen waren levensmoe gestorven. Grimur was anders, wat het huwelijk betreft, een even kranige kerel als op ander gebied, want hij was nooit een jaar lang weduwnaar, zoolang hij niet — en dat was sinds



HET SLOT TE SCHWERIN.  
EEN GEDEELTE VAN DE GALERIJ MET DE PORTRETTEN DER ACHTEREEN-  
VOLGENDE MECKLENBURGSCHE HERTOGEN EN GROOT-HERTOGEN.

den dood van zijn vierde vrouw — het trouwen voorgoed naliet. ¶ Van zijn eerste vrouw had hij twee zoons gekregen, die beide gestorven waren. De oudste, Jon, was niet veel waard geweest. Die was aan den drank verslaafd en arbeidschuw, zoodat zijn vader hem het huis uitjoeg. Jon had daarop eenige jaren in de koopstad Eyri rondgedoold, weinig werk en levensonderhoud gevonden en was meestal halfdronken. Het einde was, dat hij op een keer eenigszins aangeschoten bij zijn vader kwam om dezen wat eten te vragen, maar de vader joeg hem weg en grendelde de deur. Toen begaf Jon zich naar een van de pakhuizen van Grimur, dat slecht gesloten was, en daar vond men hem den volgenden morgen op zolder dood tusschen de wolbalen. Grimurs jongste zoon daarentegen was een buitengewoon begaafd en flink mensch. Hij verdronk echter in hetzelfde jaar, dat hij student werd, op den leeftijd van pas twintig jaar. En bij die gelegenheid had Grimur voorzoover de menschen wisten, voor de eerste maal in zijn leven een spoor van verdriet getoond. ¶ Overigens had Grimur het verlies van zijne dierbaren, den dood zijner vrouwen zoowel als dien van zijn zoon, met de grootste kalmte gedragen, en er somtijds slechts over gesproken hoe duur zoo'n begrafenis hier te lande eigenlijk wel was — en hoe mal al die gebruiken. Men moest het doen — zoo zei hij — als in Frankrijk; daar werden de lijken eenvoudig in bedde-

lakens genaaid en daar in alle stilte begraven, zonder dat men een geestelijke behoefde te betalen. ¶ De laatste vrouw van Grimur heette Gudrun en was veel flinker dan zijne vroegere vrouwen geweest waren. Toen Grimur haar huwde, was zijn geheugen belangrijk aan het aftakelen en ook met den staat van zijn vermogen was het bergafwaarts gegaan. Maar toen Gudrun zijn huis betrad, was het alsof nieuw leven en nieuwe kracht in alles voor; de zaken begonnen weer te flooreen en er kwam meer orde in alles. Gudrun had ook het besef om voor alles een open oog te hebben. Ze ging elken

dag meermalen naar den winkel aan de overzij, om de winkelbedienden op de vingers te kijken. Ze zag de boeken na, sprak met Grims klanten en nam levendigaandeel in de boekhouding. Want ze was welbespraakt en haar handen stonden niet verkeerd. Maar niettemin kwam het den ouden Grim voor, dat ze te veel verbruikte en toch was ze niet verkwistend. Ze droeg het hart hoog en wilde de menschen goed behandelen. Maar Grimur noemde dat openlijke en zuivere verkwisting. En als ze hem om geld vroeg, gaf hij haar gewoonlijk ten antwoord: „Jij wilt mijn klein vermogen totaal verdoen, als ik eens dood ben”. ¶ Dit bewaarheidde zich echter niet. Gudrun stierf na een zevenjarig huwelijk, en Grimur overleefde haar nog vele jaren. ¶ Een kind hadden Grimur en Gudrun niet, en de eenige afstammeling van Grim, die toen leefde, was een zoon van Jon, die Markus heette; een knaap, die nog niet aangenomen was. Een verstandige jongen, maar tenger en zonder wilskracht. Toen zijn vader stierf, had Grimur hem tot zich genomen, opdat hij geen gemeente-wees zou worden. ¶ Nadat Gudrun gestorven was, scheen het, alsof het geluk Grimur den rug toekeerde. Hij nam de eene huishoudster na de andere, maar alles in huis ging even slecht. De huishoudsters konden den loop der dingen niet keeren en durfden niets op eigen houtje doen. Want de oude Grimur was zoo wantrouwend, omdat hij overal diefstalletjes vermoedde. En toch stond het met „de zaak” nog slechter dan vroeger.



De bedienden waren niet meer bang voor den patroon. Ieder nam uit den winkel wat hij wilde en liet na, het op te schrijven. Ieder deed slechts wat hem behaagde, het andere liet men ongedaan. Als de oude man woedend werd en hen zooals oudtijds, wilde aflossen, pakten ze hem eenvoudig vast totdat zijn drift bekoeld was. ☼ Bij dat alles kwam er nog een omstandigheid, die Grim volkomen dreigde te gronde te richten. In Eyri vestigden zich op zekeren dag twee nieuwe kooplieden en Grims klanten bleven bij hoopen weg. Deze verminderde wel is waar de prijzen van alle buitenlandsche artikelen, zoodat ze nog lager waren dan bij die nieuwe kooplieden, dat ze nog hooger waren dan de anderen er voor gaven, maar dat alles hielp niets. Het scheen alsof het vertrouwen in den ouden Grim zoo volkomen geschokt was, dat geen enkele boer zijn voordeel wilde binnenhalen, om weer in Grims klauwen te geraken. En desniettemin hield Grimur met een zekere grillige hardnekkigheid zijn zaak staande en legde er telken jare veel geld bij. ☼ Dat alles ondermijnde den ouden Grim, en erg ook. Het was alsof het geld, dat hij in zijn zaak verloor, vleesch van zijn vleesch en bloed van zijn bloed was. Zijn lichaamskrachten namen snel af, en een zekere kinderachtige loomheid overviel hem. Hij nam twee nieuwe hoofdboekhouders na elkaar, die tijdens den druksten tijd in zaken, voor hem op den handel moesten letten. Maar

dit had slechts ten gevolge, dat het aantal zijner klanten nog kleiner werd, en de wanorde en onnauwkeurigheden in de boekhouding nog aanzienlijk groter. De nieuwe boekhouders hadden ook meer belang bij andere dingen dan om de koopmansboeken in orde te houden. Ze besteedden den meesten tijd aan praatjes met den ouden man om bij hem in een goed blaadje te komen. Ze prezen alles in hem en vleiden hem op allerlei manieren, totdat hij hen vertrouwde. Ze noemden hem dan ook bij elk tweede woord „Beste Magnussen” of „Goede Magnussen”. En ieders over-

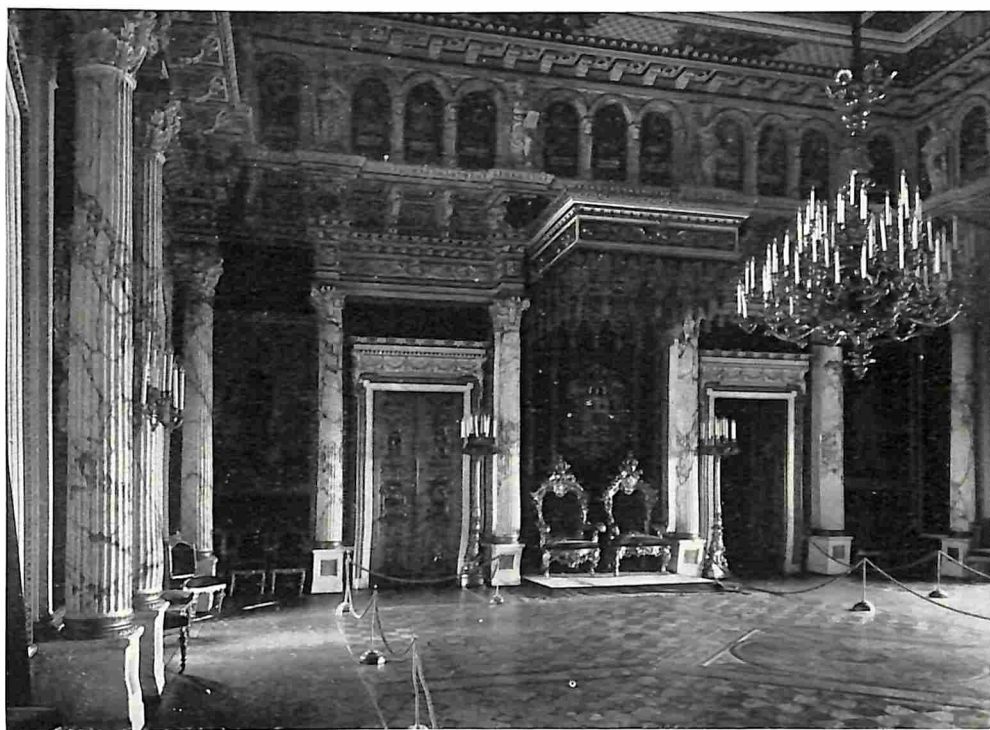
tuiging was, dat hun verblijf bij Grim hun verbazend veel geld had opgebracht en zelfs veel meer dan zij zelf in de boeken hadden ingeschreven. ☼ Eindelijk vond de oude Grimur een huishoudster, die naar zijn zin was. Zij heette Maria, was ver in de vijftig en had reeds bij veel menschen gediend. Dat Grimur zoo'n groot behagen in haar scheidte, vond in het bijzonder zijn oorzaak in het feit, dat zij van alles afkeerig was wat Grimur overdreven zindelijkheid noemde. Ze schuierde nooit een vloer behalve voor de gewichtigste feestdagen; veegde nooit de kamers behalve voor den Zondagmorgen en liet volslagen na, zich zelf te wasschen. Alle kleeborstels en schuiers konden, zoolang zij in het huis was, rust houden. Zij schikte zich volkomen naar den ouden Grim en gehoorzaamde hem stipt. Alles wat zij zool over of aangaande hem hoorde spreken binnenshuis, in den winkel of in de gemeente, bracht zij hem over, en daaronder was veel dat zij nooit gehoord had. Zij beschuldigde al degenen, in wie Grimur het grootste vertrouwen had gesteld, verdraaide en verdoezelde hun woorden zoodanig dat ze wel moesten worden misverstaan, en liet vooral doorschemeren, dat alle menschen hem bestelen wilden, als zij er niet bij was en daarvoor oppaste. ☼ Dat kwam Grim dan ook zoo waarschijnlijk voor, dat hij eens zoo wantrouwend werd als hij geweest was en vast geloofde dat allen hem wilden bedriegen en berooven — behalve Maria; haar alleen geloofde en vertrouwde hij. Zij

was ook niet verkwistend, tenminste niet met het eten en met de goede behandeling van het personeel binnenshuis. Men kon beweren, om het zoo te noemen, dat de honger op het dak van het huis zat, sinds zij er haar intrede had gedaan. Zij bezat ook een bewonderenswaardig talent om alle eten te laten bederven, en in de kamer, waar overdag de oude Grim zat, als hij niet in den winkel rondscharrelde, mengde zich de eigenaardige geur van bedervend vleesch en verschimmelde rog, zoodat het verblijf aldoor voor hen, die aan zulk soort dingen niet gewend waren, nu bepaald niet aangenaam was. ☼ In het algemeen echter was Maria niet onbemind. Zij was buitengewoon zacht in haar woorden en vriendelijk tegen iedereen met wien zij sprak en bijzonder goed voor de kinderen. Bovendien bezat zij nog het onschatbaar talent, iedereen in huis, met wien zij sprak, te doen gelooven, dat zij bij Grim een goed woordje voor hem deed en dat zij overal goed trachtte te stichten. ☼ Met Grim ging het echter gestadig slechter, en, zijn nieuwe huishoudster ten spijt, smolt zijn vermogen hoe langer hoe meer. ☼ Grimur had een oude geld-secretaire van mahoni-hout, die in zijn kamer stond. Daarin hoopte hij zijn geld op. ☼ Vroeger, in de jaren toen de zaken goed gingen, waren alle schuifladen achter den klep vol goud- en zilverstukken geweest, en vóór de kast hadden vele zakken van verschillende grootten ook vol of halfvol geldstukken, gelegen. Maar in de laatste

jaren waren deze allengs verminderd, zoodat het tenslotte zoover kwam, dat er in 't geheel geen munten meer in de zakken waren. En ook in de schuifladen begonnen ze te minderen, en enkelen begonnen al aardig leeg te worden. . . ☼ Toen gebeurde het, op een dag in den herfst, kort na het stallen van het vee, bij welke gelegenheid de nieuwe kooplieden in Eyri een goed „herfstzaakje” met de boeren hadden gemaakt en Grimur in het geheel niet, dat deze in zijn winkel een beroerte kreeg en voor dood neerviel. Mendroeghemdadelijk naar zijn woonhuis aan de overzij,

legde hem in zijn bed en haalde den dokter. ☼ De dokter was nog een jonge man, en pas kort geleden van de Academie gekomen. Zijn ambtswoning bevond zich in de koopstad Eyri en men behoefde hem dus niet ver te halen. Toen hij kwam lag Grimur bewusteloos. De dokter zat den geheelen nacht bij hem en tegen den morgen begon de zieke eindelijk weer teekenen van leven te geven. Grimur lag heel lang te bed, maar tenslotte begon hij toch weer op te krabbelen en naar zijn kamer te hinken om dan elken dag een poosje op te zitten. ☼ De dokter verpleegde hem uiterst zorgvuldig. Hij had dan ook een zeer goeden naam, ofschoon sommigen weinig vertrouwen in hem hadden, omdat het gerucht ging, dat hij maar weinig christelijk geloof in zich had. De oude Grimur had nooit groot vertrouwen in dokters gesteld en hij had ze ook nooit nodig gehad, omdat hij altijd een uitstekende gezondheid had bezeten. Maar voor dokter Thordurr vatte hij spoedig groot vertrouwen op en iederen keer, als deze binnenkwam, verbreidde zich een glimp van vreugde over Grims oud en rimpelig gezicht. ☼ Den eersten dag, toen Grimur naar zijn kamer gestrompeld was, ging hij in zijn ouden leunstoel zitten en zat daar een poos zoo stom als een steen. Hij was aan één zijde van den mond verlamd, zoodat men hem moeilijk kon verstaan. (Slot volgt).

Naar het Deensch van GESTUR PALSSON  
bewerkt door A. H. K. MILO.

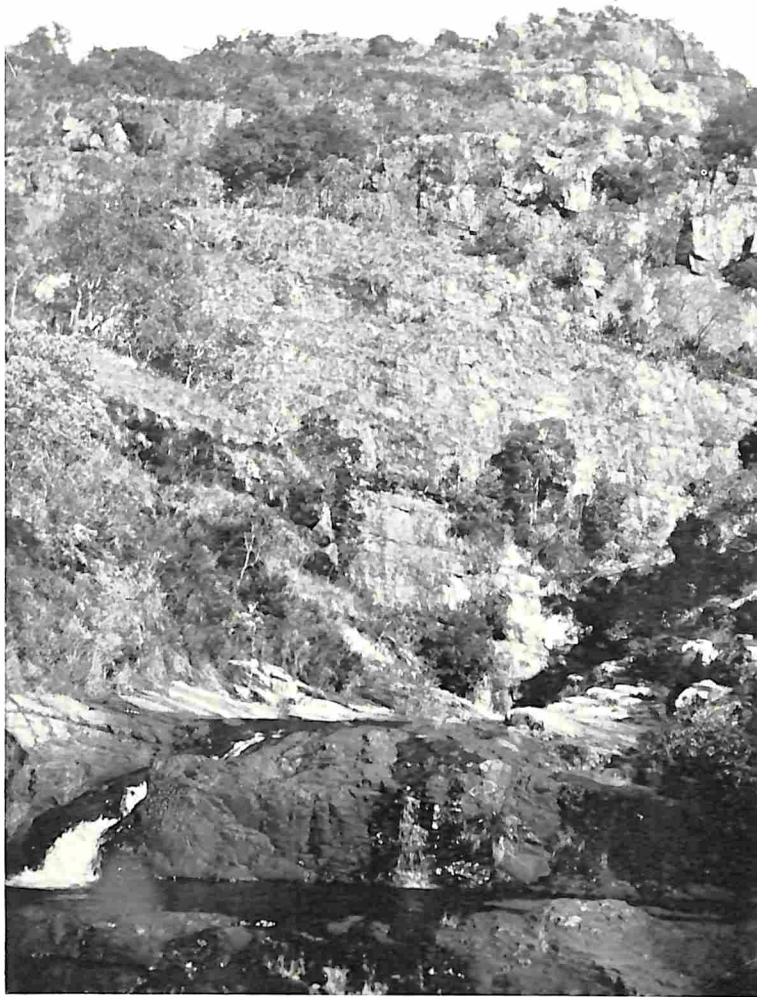


HET SLOT TE SCHWERIN. DE TROONZAAL.

## Schetsen uit Zuid-Afrika.

NAAR BAVIAANSKRAANS. (Slot).

HET voetpad naar Baviaanskraans voert eerst naar een klein meertje, waarin de laatste waterval neerkomt. Zulke plassen vindt men in al de kloven, die in gezegend aantal het dorre hoogland van Transvaal doorbreken. Men zou ze oasen kunnen noemen, wanneer men daardoor geen onrecht deed aan de onmetelijke grasvlakten met hun verspreid staande dwergboomen, die zoowel hun eigenaardig schoon als door hun beteekenis als weidegrond op 'n beteren naam aanspraak maken dan dien van woestijnen. In den zuidelijken winter zijn ze mooier dan onze weilanden in het overeenkomstige jaargetijde. Zij missen het bruin van onze vochtig bevroren zoden, maar spreiden zich als een zilverwitte vacht over het glooiende veld, waardoor prachtige vergezichten ontstaan. Het is zelfs voor den vreemdeling duidelijk dat de kloven door eeuwendurende uitslijping zijn ontstaan. Prachtig zijn de roodgetinte steile rotswanden die zich uit het water omhoog heffen, en als het treft dat de zon ze beschijnt, bieden zij een onvergelyklijk beeld voor de camera. Beter dan oasen zou men de kloven kunnen noemen brandpunten van vegetatie en natuurschoon in het Transvaalsche landschap. Juist door het contrast met het eentonige veld vormen zij een verkwikking voor het oog. De plantengroei is er weelderig: prachtige boomvarens omzoomen het water, en het loof van honderden boomen hangt in zware sluiers over de kanten neer, terwijl op de afbrokkelende rotswanden overal de Aloës hun winterbloei beginnen. De levenswekkende invloed van het water in dit subtropische land blijkt het best uit de wonderlijke groeiplaatsen der boomen. Wij vonden er een midden op een torenhoogen steilen rotswand. Hij leek er tegen aan geplakt en het was een raadsel waar hij zijn voedsel vandaan haalde. Maar nauwkeuriger bezien, bleken zijn meters lange wortels naar beneden te kruipen over de kale helling tot ze in het donker diepe water terecht kwamen. Anderen schoten omhoog midden uit het bed van reuzenstenen waarover de waterval spoelde, of lagen schijnbaar neergegoid dwars over de engte, de wortels aan de eene zijde, de kruin aan den anderen kant gesteund op de rotsen. Wanneer in het bergland zware regens vallen en het idyllische beekje aangroeit tot een neerdonderenden stroom, dan worden zulke boomen licht meegesleurd, mijlen ver, en kunnen dan zulk een hindernis vormen, dat het water een andere bedding zoekt. Nog niet zoo lang geleden heeft een buitenwijk van Pretoria bezoek gehad van zoo'n verdwaalden waterloop. Het smalle waterlintje dat onder den naam van Dapiesrivier tusschen belachelijk hooge muren door de hoofdstad kronkelt, had bij zulk een plotselingen vloed zichzelf den weg versperd, en zich de Presidentstraat tot bedding gekozen. Zoo geweldig was de overval dat zelfs menschenlevens erbij verloren gingen. Het meertje onder in de kloof doet door zijn groene omlijsting denken aan de paradijsachtige kratermeren van Java. Alleen de bijna onwereldlijke stilte, die daár heerscht tusschen de tempelhooge wouden van weelderig groen, ontbreekt hier. Maar het overal neerhangende frisch-groene loof boven het spiegelende water, en het uitzicht naar de wijde vlakte met

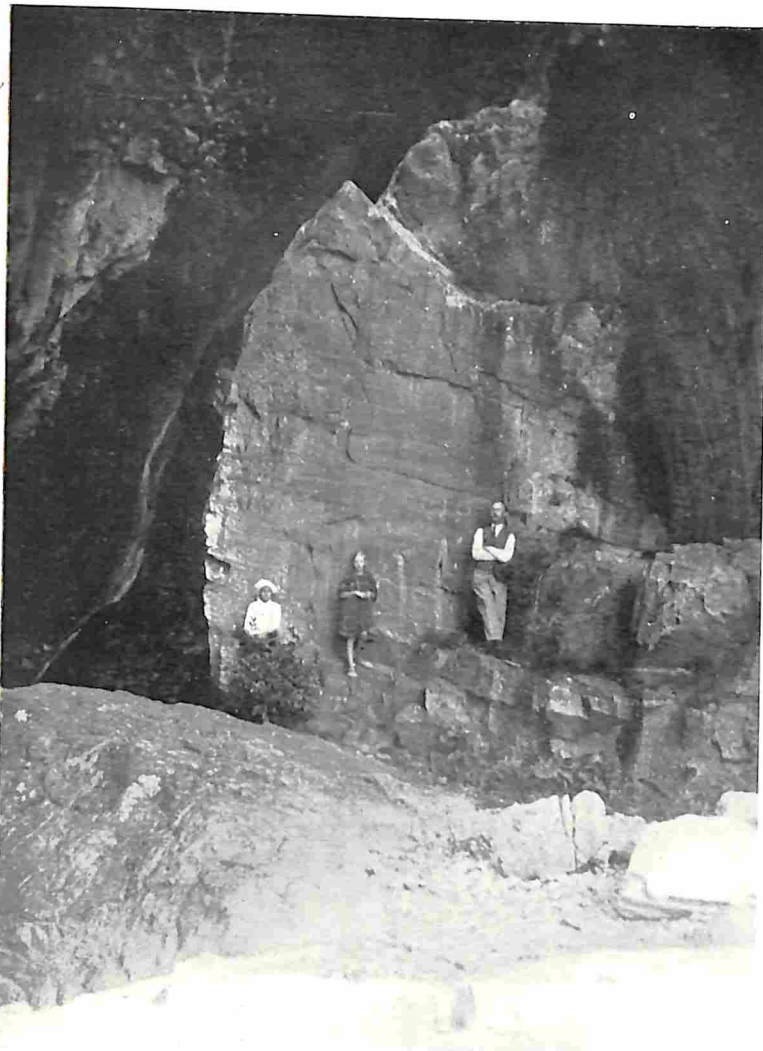


ROTSWAND LANGS DE RIVIER.

lemoenboomen beplant, en daarachter weer de verstrekkende keten van Magaliesberg, maken het begrijpelijk dat hier een bevoorrechte plek is voor de beroemde Zuid-Afrikaansche picnics. Als er 'n picnic zal worden gehouden noodigen de jongens een gelijk aantal meisjes uit voor een afgesproken dag. 's Morgens vóór de zon opkomt klopt iedere jongen aan het raam van het hem aangewezen meisje en wacht tot zij „klaar is aangetrek”. Dan gaan ze samen naar het punt van samenkomst, waar een platte open boerekar met 'n span ossen klaar staat. Het heele gezelschap neemt plaats op de randen van den wagen, de beenen buitenboord, de ossen trekken aan, en onder allerlei grappen en onafgebroken gelach neemt de tocht een aanvang. Onderweg ziet men de zon opkomen en als het doel is bereikt, moeten de „seuus” aan het werk om vuur te maken, koffie te zetten en te zorgen voor het ontbijt. De meisjes worden bediend. De dag wordt verder doorgebracht met tochten maken, eten, baden en spelletjes. De laatste bestaan meest uit 'n rondedans waarbij verschillende rijmpjes worden gezongen, zooals:

En vanaand gaan die volkies  
koring snij, koring snij,  
En vanaand gaan die volkies  
koring snij, koring snij.  
Mijn geliefde hang in die bos  
Mijn geliefde hang in di bos  
Mijn geliefde hang in die  
bitterbessiebos.  
En draai om wil nie draai  
En draai om wil nie draai  
En draai om wil nie draai  
Tot die derde hoender kraai.

Meestal gaat 'n gehuwd paar mee, en altijd zorgen de meisjes voor het noodige lekkers, waarvan ongelooflijke hoeveelheden worden verorberd. Onze kloof droeg de sporen van deze picnics in den vorm van zwarte plekken waar de koffievuurtjes hadden gebrand. Toen wij ons ontbijt hadden gebruikt ging het moeilijkste deel van den tocht beginnen. Want niet de kloof, maar de krans was ons doel. Om te begrijpen wat 'n krans is moet men zich voorstellen dat een bodem met laagsgewijze structuur door onderaardsche krachten aan één zijde langzaam wordt opgeheven. De lagen van het gesteente komen dan schuin te liggen, en aan het einde dat opgeheven is, brokkelt het gesteente af. Dit is de krans van het gebergte. Meestal staat hij loodrecht boven een groote hoop afgebrokkeld puin en roept van nabij gezien een visioen op van de reusachtige muren die Niniveh omgaven. Om de krans te bereiken moesten we langs het neergudsende stroompje omhoog. Het pad had opgehouden, en alle spieren raakten in beweging. Het is een zeldzaam verkwikkend werk. Hier geen gids dien men slaafs kan volgen, maar een voortdurend zoeken en berekenen van stap en sprong, een neerzakken langs steile rotswanden, en een optrekken aan stammen en takken, dat je 'n gevoel geeft van voor 't eerst sinds langen tijd weer 'n springlevend mensch te zijn. Boven, in den koelen bergwind, hadden we een heerlijk gezicht op de vlakte van Rustenburg en de omringende bergen. Het bleek dat we eenvoudig op een nieuw plateau waren aangeland, want de rivier ging hier verder opwaarts met 'n zeer geringe helling. We waren boven de watervallen, en de temperatuur herinnerde aan die van het Hoogveld. Na een korte rust ging het „afdraand”. Bij Mrs. K. vonden we een heerlijke theetafel, die mij moed gaf voor den fietstocht huistoe. Wij waren nog op tijd voor de lunch. Tot mijn eigen verbazing was ik in staat om dienzelfden middag deel te nemen aan een anderen bergtocht. Gezegende lucht van Zuid-Afrika! HORSEMAN.



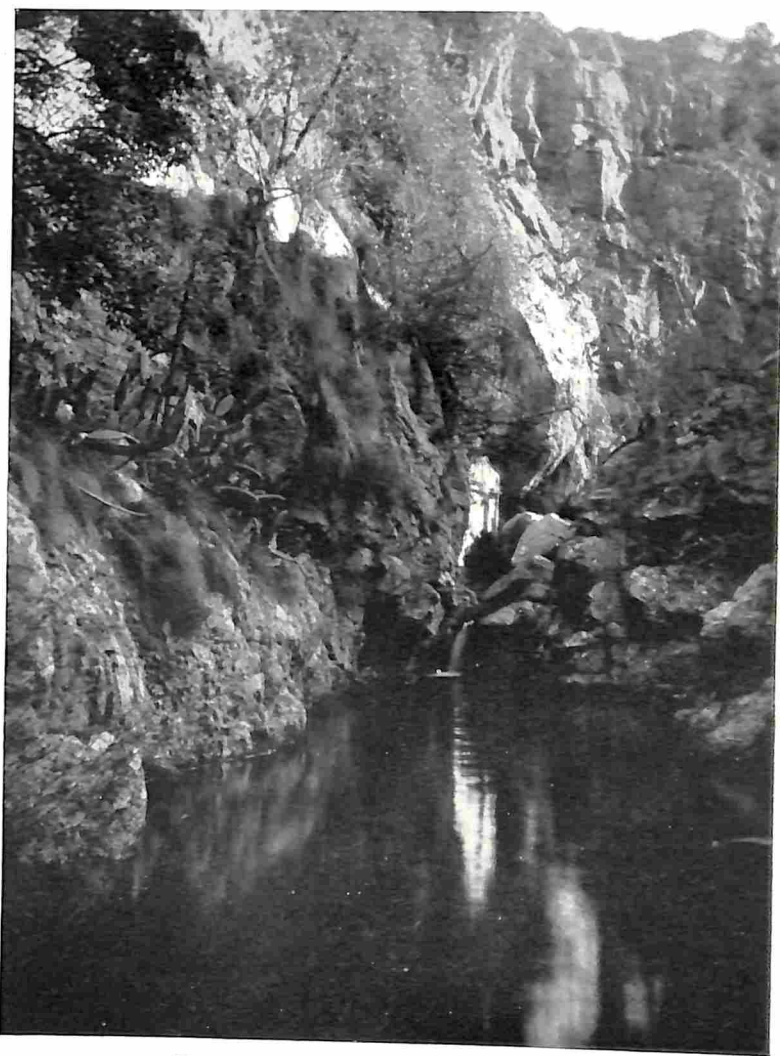
IN DE KLOOF.

## WAT IS INSTINCT?

24) door C. BINGHAM NEWLAND.

**W**IJ hebben gezien dat ze, oud en jong, den weg van Groot Britannië naar Afrika of een ander gebied vinden. Maar, terwijl vogels dit *van nature* hebben, was de mensch, die eigenlijk geen aangeboren richtingszin bezat, gedwongen zijn verstand te gebruiken als hij reizen wilde, en door ondervinding den weg te leeren kennen. Dit was slechts mogelijk, door het eerst een klein eindje te wagen, de omgeving in den geest op te nemen en dan de afstanden te vergrooten. Toen de tochten zich echter verder uitstrekten, was het noodig de bijzonderheden zwart op wit te zetten voor't geval zijn geheugen te kort schoot. Maar toch verdwaalde hij op zee nog, waar de hemelteekenen door mist en wolken werden uitgewischt, en moest hij zich dus op de natuur verlaten. Hij vond het magnetische kompas uit, een stoffelijke uitvinding, maar wier aanwijzingen op een *natuurkracht* berusten, een kracht waarvan hij weinig anders wist, dan dat ze onfeilbaar was en dat afstand er niet den minsten invloed op had. De mensch was dus, met dit natuurlijke hulpmiddel gewapend, sinds dien tijd in staat den juisten koers te houden. ☞ Het zeekompas heeft in het eene noodige voorzien bij verdwaald raken op een eindlooze vlakte — besef van richting. ☞ De natuur lijkt, zooals ik al zei, op een reusachtige machine, waarvan alle onderdeelen in een onnaspeurlijk verband tot elkaar staan, onmerkbaar in elkaar overgaan, terwijl het geheel door één drijfveer bewogen wordt — het Albewustzijn. Zoo vloeit de levenskracht onophoudelijk door het geheele samenstel. Maar daar deze machine het perpetuum mobile bezit — en zij is de eenige — is het duidelijk dat er geen krachtsverspilling, geen verlies in welk opzicht kan plaats hebben. Even stellig als de levenskracht haar kringloop volgt en het raderwerk in beweging houdt, even zeker moet ze eindelijk weer terecht komen bij de bron die haar uitzond, zooals ons hartebloed door de slagaderen weer tot het hart terugkeert — anders zou de machine geen perpetuum mobile zijn, en het bestaan der eeuwigheid geeft het bewijs, dat dit wel zoo is. ☞ Een cirkel is het zinnebeeld der eeuwigheid, en terecht, want hij heeft begin noch einde. Nu weten we uit de natuur dat al haar werken geschieden naar een samenstel van kringlopen. Bij iedere waarneming zien we bollen, sferen, kringbanen,

Een voorbeeld van den kringloop der natuur: er rijst nevel uit zee, hij verdicht zich, valt op de bergen neer, zamelt zich tot stroomen, wier wateren weer naar den oceaan terugkeeren; de kringloop is volbracht en herhaalt zich eindeloos. De levensgeschiedenis van bezielde wezens vertoont denzelfden onafgebroken gang. Wij hebben het verband al opgespoord tusschen het ei en het volgroeide insect. Ook in het plantenrijk is er het zaad, de geleidelijke ontwikkeling der plant die haar hoogtepunt bereikt in de bloem, daarna het zaad weer, en zoo verder tot in 't oneindige. ☞ De raderen van een door menschen gemaakte machine kunnen niet draaien, tenzij ze onderling in verband gebracht worden. Zoo is 't ook in de natuur: er kan geen beweging bestaan, er openbaart zich geen leven, als er geen volmaakt verband is. Maar bij de natuur zijn de schakels dikwijls van onstoffelijken aard; er bestaat dat onzichtbare verband, waar onze pogingen tot onderzoek geen vat op hebben. ☞ De werking der electriciteit verduidelijkt mijn bedoeling misschien. De electriciteit moet, voordat er kracht van kan uitgaan, langs een geschikten geleider gevoerd worden, die van stoffelijken aard mag zijn, zooals een metalen draad, of psycho-physiek (ether), zooals bij de draadlooze telegrafie. Verbinding moet er in alle geval wezen, anders zou er geen werking zijn. Wij weten niet wat electriciteit is, maar we kunnen haar altijd opwekken wanneer we met een geleiding van stoffelijken aard werken, door den laatsten schakel in te voegen, die den kringloop tot stand brengt. ☞ Telepathie en telaesthesie werken, dunkt me, op dezelfde wijze als de electriciteit, als ze zelf geen electriciteit zijn. Eer men resultaat zal bereiken, moet de kringloop door aansluiting tot stand gebracht. Maar daar deze krachten een geleiding volgen, die zintuiglijk niet waarneembaar is, kunnen we hun vereischen niet bepalen. ☞ Wat nu het trekken aangaat: het is een welbekend feit, dat vogels op den trek meestal 's nachts 1) vliegen. Daar bestaat een reden voor. Volgens mij geschiedt het trekken 's nachts, daar duisternis (afwezigheid van 't zonlicht) een *gunstige* voorwaarde is voor telaesthesie: het onderling verband wordt er door versterkt. ☞ Is de vogel in duisternis gehuld, dan is er niets om zijn aandacht af te leiden; het onderbewustzijn werkt dus ononderbroken. Maar zodra er een helder licht schijnt, uit een vuurtoren bijvoorbeeld, wordt het lichamelijke oog van den vogel onmiddellijk getrokken. De reiziger wordt naar het licht gelokt, en als hij niet om-



HET MEERTJE IN DE KLOOF.

komt door tegen 't gebouw aan te vliegen, is hij toch al dien tijd de kluts kwijt. Het fysieke vermogen heeft geleid tot verbreking van de psychologische verbinding, en, tenzij de vroegere toestand hersteld wordt, is de trekvogel den koers kwijt. 't Gevolg is dat de stakkerd omkomt bij zijn vergeefsche pogingen. Zoo bereiken er duizenden nooit het land, dat ze daarnet nog zoo duidelijk in den geest zagen. ☼ Ofschoon men beweert, dat er overdag even goed dreamers zijn als 's nachts, zijn toch in den gewonen droomtoestand de oogen gesloten; de buitenwereld is in duisternis gehuld en het lichamelijke leven slaapt. Dan zien we inwendig. Deze gedachte brengt ons op een andere gedachte, en helpt misschien de werking verklaren van 't onderbewustzijn bij een vogel. Ik wil daarmee niet zeggen, dat de vogels slapen, maar als zij afvliegen op een bestemming, doen ze dit gedreven door den eenigen vorm van bewustzijn dien zij bezitten, en wel volgens het onderbewustzijn, dat astraal werkt. We hebben gezien dat dit ook voor den mensch bereikbaar is, wanneer de omstandigheden maar zóó zijn, dat ze de werking van zijn gewone bewustzijn verhinderen. ☼ Ofschoon de vogels die kracht (telaesthesie) niet verliezen in 't gewone daglicht (daarvan is de duif het bewijs) geloof ik toch dat de duisternis er gewenschter voor is.

#### HOOFDSTUK XXVI.

##### DE TREK.

☼ Voordat de vogels, zwaluwen bijvoorbeeld, op den trek gaan, beginnen ze zich op een plaats in de buurt van de kust te verzamelen. Dagen lang komen er zwermen van deze trekvogels uit het binnenland, tot er een groote troep bijeen is. Men ziet er oeverzwaluwen, huiszwaluwen en de gewone boerenzwaluw. Deze vogels met hun kleine pootjes zoeken dikwijls telegraafdraden uit, omdat die zoo uiterst geschikt zijn voor hun groote bijeenkomsten. In onafgebroken rijen, de een raakt den ander bijna aan, zitten ze bij heele troepen op de draden, terwijl andere in de buurt zwermen. Onder zulke omstandigheden hebben we weer een gelegenheid om telepathische „zielsvermenging” waar te nemen. We zien hoe een vlucht van wel vijftig of honderd vogels plotseling, zonder dat er eenig sein van onraad werd gegeven, van de draden vliegt, letterlijk alsof ze er door een electrischen schok 2) van verdreven waren; maar zijn ze eenmaal aan het

vliegen, dan gaan ze uiteen en gaat ieder zijns wegs op zoek naar insecten. ☼ Als zwaluwen aan 't voedsel zoeken zijn, hebben ze geen aaneengesloten vlucht. Ze handelen wellicht nooit naar vaste regels; gierzwaluwen geven echter, wanneer ze niet echt aan 't insecten vangen zijn, de prachtigste gezamenlijke kunststukjes ten beste in buitengewoon snel tempo. Dan krijschen ze, om dezelfde reden waarom trekkende ganzen gakken. ☼ Ofschoon we de huis- en boerenzwaluwen tegelijk van de draden af zien vliegen, komen ze onafhankelijk van elkaar terug en strijken ze na elkander neer, of in groepjes van twee en drie; maar zitten ze eenmaal, dan zijn ze weer in telepathische gemeenschap. ☼ Een waarnemer komt eens weer kijken, ziet dat de vogels verdwenen zijn en maakt de gevolgtrekking, dat ze den vorigen nacht zijn vertrokken. Dit is wel waarschijnlijk, want ofschoon het misschien een enkelen te beurt gevallen is overdag van het wegtrekken der zwaluwen getuige te zijn, zal het toch wel een uitzondering wezen; en dit wijst er op, dat de vogels gewoonlijk 's nachts trekken. ☼ Wát nu eigenlijk het psychologische moment voor 't vertrek bepaalt, is niet te zeggen, ofschoon we dit wel zeker weten, dat ze het niet maar eens zoo overlegd hebben;

vogels kennen geen overleg, ze kunnen over afgetrokken denkbelden niet redeneeren. Toch kunnen wij er op aan, dat, zoodra het juiste oogenblik gekomen is, de verbinding tot stand komt, waardoor de telaesthesie in werking treedt en de vogels *alle tegelijk* vertrekken. ☼ Men beweert, dat de wind de voornaamste factor is, die den trek der vogels beheerscht; en vervolgens dat, wat zij van den weg afweten (terreinkennis?). Een koude Noordenwind is, beweert men ook, een sein voor de vogels, die dan opvliegen en den goeden kant uit (naar het Zuiden) gedreven worden. Zoo ook bij hun thuiskomst: de heete woestijnwind brengt ze terug. Is er sprake van instinct, dan komt dat toch pas in de tweede plaats. Deze opvatting lijkt me niet erg aannemelijk, want er wordt veel aan het toeval overgelaten, terwijl de natuur niets aan het toeval overlaat. ☼ Dat de wind in 't spel is, betwijfel ik geenszins, maar de vleugels tellen ook mee — 't zijn beide natuurlijke hulpmiddelen om zich te verplaatsen. Of de wind nu echter koud of warm is, daarvan is de vogel zich niet bewust, zelfs al voelt hij het. Nemen we dit wel aan, dan belanden wij weer bij het redeneerend verstand. Volgens mij heeft kou niet den minsten invloed

op vogels; maar wat ze wel merken is gebrek aan eten, en dat is de eigenlijke oorzaak van den trek. Zwaluwen komen soms terug in buitengewoon koud weer, of wel, vertrekken lang voordat de kou begonnen is. Daarom ben ik van meening, dat noch de zwaluwen, noch eenige andere vogel uit een gematigde luchtstreek van kou te lijden heeft, maar door gebrek komen ze spoedig om. ☼ Bepaalde soorten trekken in geweldige zwermen, die er dagenlang over doen; andere vliegen in betrekkelijk kleine troepen. Soms ziet men slechts een handjevol, en zelfs vliegen er vogels in hun eentje over de eindeloze zee. Ze vliegen er geen van alle echter maar zoo op los; hetzij alleen, hetzij in groepen, ze hebben innerlijk gemeenschap, elk met zijn eigen plaats van bestemming, en ze trekken, zonder dat demogelijkheid bijhen opkomt van te kunnen verdwalen. Storm tegen is echter 'n voortdurend gevaar. Krijgen ze dien, dan worden de vogels of ter aarde geworpen, of ze verdrinken, of zien zich honderden mijlen uit de koers geslagen, zoodat ze zich in een streek vertoonden, waar ze heelemaal niet

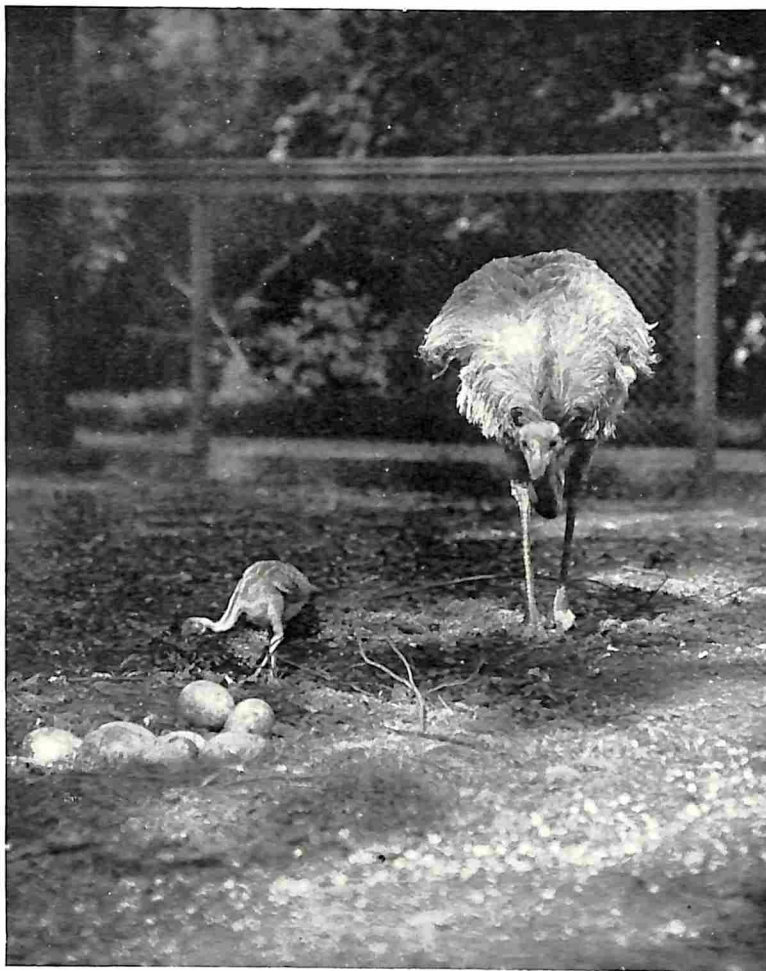


Foto C. Steenbergh.

STRUISVOGEL MET JONG EN EIEN IN „ARTIS”.

thuishooren. Duikt dus hier of daar eens een zeldzame vogel op, dan hebben we natuurlijk het recht niet die als standvogels daar ter plaatse te beschouwen, al zijn ze er gevonden en herkend. Het steppen-zandhoen bijv. (*Syrhaptis paradoxus*), dat geregeld in Groot-Brittanje wordt waargenomen, is geen Britsche vogelsoort, en is het nooit geweest ook. ☼ Hoe gemakkelijk men 't dezen vogel ook maakt, hoe men hem in bescherming neemt, het is geen standvogel; en datzelfde geldt van veel andere. Dit is de reden, waarom het eigenlijk nutteloos is te pogen een niet inheemsche soort in te voeren, wanneer die soort de middelen heeft om te ontsnappen. Vroeger of later wordt het dier door zijn onderbewustzijn naar huis gedreven, naar zijn geboorteland terug. ☼ Het gezicht van trekkende strandvogels, die, onzichtbaar van land uit, over 't watervlak de mogelijkheden in de natuur. Het geeft volkomen de gedachte weer van: „En de Geest Gods zweefde op de wateren...”

(Wordt vervolgd).

1) Het is opmerkelijk dat het Marconistelsel 's nachts beter dan overdag werkt. 2) Een vogel op een telegraafdraad merkt niets van den electrischen stroom; dit zou slechts mogelijk zijn in het onwaarschijnlijke geval, dat hij een poot bezat, lang genoeg om er den grond onder zich mee aan te raken.